

Antologija crnogorskih narodnih legendi „Vilina gora“ Radoja Radojevića objavljena je u izdanju Matice crnogorske

IMANENTNI IZRAZ DUHA CRNOGORSKOG NARODA

„Vilina gora“, crnogorske narodne legende, prva od četiri dragocjene antologije crnogorske usmene proze koje je priredio istaknuti montenegrista i antologičar Radoje Radojević u saradnji sa svojim bratom, poznatim naučnikom i istraživačem Danilom Radojevićem, objavljena je u izdanju Matice crnogorske. Ovom se knjigom otvara nova biblioteka Matice crnogorske „Crnogorska narodna književnost“.

„Vilina gora“ je prvobitno objavljena 1971. godine u izdanju titogradskog Grafičkog zavoda u čuvenoj biblioteci „Luča“. Urednici tog izdanja bili su Branko Banjević, Sreten Perović i Milorad Stojović, a kao urednici novog izdanja potpisuju se Milovan Radojević i Ivan Ivanović. Knjiga sadrži 130 legendi, studiozni predgovor Radoja Radojevića o crnogorskim legendama, njegov pogovor o karakteristikama, klasifikaciji i jeziku legendi objavljenih u ovom izdanju, te popis izvora i zapis o ličnostima koje su legende prenosili.

Ova antologija je pripremljena da bi se čitaocima predstavio izbor legendi kao književne vrste narodnog stvaralaštva, navodi se u Predgovoru Radoja Radojevića.

– Zbog toga u okvir ove knjige ne ulaze komparativna, etnografska, folkloristička i bibliografska proučavanja, kakva bi zahtijevalo jedno izdanje za naučne potrebe. A književna vrijednost ovih legendi je, uvjeren sam, nesporna. One po motivima, načinu kazivanja, jeziku i drugim osobinama, predstavljaju imanentni umjetnički izraz života i duha crnogorskog naroda – zapisao je Radojević u Predgovoru.

On u svom Pogovoru ističe principe kojih se pridržavao pri izboru legendi za „Vilinu goru“.

– Prije svega, težio sam da izabrana legenda što jače djeluje kao umjetnička cjelina. Kod sasvim kratkih legendi birao sam one koje „imaju sve“ što i „velika djela“. Nastojao sam, u granicama mogućnosti, da budu zastupljeni različiti motivi, razni krajevi Crne Gore i razne epohe. Uzimao sam legende koje nesumnjivo pripadaju crnogorskoj narodnoj književnosti – navodi Radojević u Pogovoru. On se osvrnuo i na problem jezičke neujednačenosti legendi za koji kaže da je nerješiv.

– U njima ima puno odstupanja u odnosu na izvorni narodni govor. Još je Vuk Karadžić, kao što je poznato, intervenisao trudeći se da jezik i crnogorske usmene književnosti prilagodi književnom jeziku koji je stvaran. Vuk Vrčević se uglavnom povodio za njim. Legende koje su objavljene u periodici od 1871. do 1912. godine takođe su ponekad udaljene od izvornog jezika. Tako se, na primjer, piše: pčela, ptica, sav, iako se i danas u govoru Crnogoraca čuvaju oblici čela, tica, vas i tako dalje. Ovo je svakako posljedica redaktorskih intervencija „izvanjaca“ i nekih Crnogoraca koji su htjeli da jezik legendi učine što više „književnim“. U legendama koje su objavljene u raznim publikacijama između dva svjetska rata, još veća su odstupanja, – ne samo u oblicima već i u leksici – navodi Radojević, između ostalog, u Predgovoru.

U izdanju Matice crnogorske će se uskoro pojaviti crnogorske narodne basne u knjizi pod nazivom „Kad je sve zborilo“ (prvobitno objavljene 1979. godine), zatim crnogorske narodne bajke pod nazivom „Vatra samotvora“ (prvobitno objavljene 1976. u izdanju NIP „Pobjeda“), i na kraju crnogorske narodne priče u knjizi „Potopno vrijeme“ (objavljeno 1982. godine).

Projekat će biti nastavljen izabranim ilustrovanim crnogorskim bajkama namijenjenim najmlađim čitaocima, a planirano je da se priredi i audio izdanje, kao i izbor na engleskom jeziku. Cilj navedenog izdavačkog poduhvata je da se ovaj dio crnogorske književnosti i narodnog stvaralaštva približi novim generacijama čitalaca.

Radoje Radojević (1922–1978) smatra se rodonačelnikom montenegristike, koji je od 60-ih godina prošlog vijeka pa sve do 1978. godine, kontinuirano svojim diskusijama, ogledima, polemičkim tekstovima i studijama doprinio očuvanju temeljnih vrijednosti crnogorskog identiteta, a ponajviše crnogorskog jezika i nacionalne kulture.